სამშობლო

წელიწადი პირველი. კვირა 1 თებერვალი 1915 წ.

ფასი: წლიურათ 8 მ., ნახევარი წლით 5 მ., თვიურათ 4 აბ. ცალკე ნუმერი ერთი შაური. წლიური ხელის მომწერლებს გაზეთის ფასი შეუძლიათ ნაწილნაწილათ გადაიხადონ. ხელის მოწერის დროს 3 მ., დანარჩენი კიდევ ნაწილნაწილათ. საზღვარგარეთ: წლიურათ 14 მან., ნახევარი წლით 7 მან., თვიურათ 6 აბაზი.

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე [illegible] 15 კ., უკანასკნელზე 10 კ. სხვა ადგილებიდან კავკასიის გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტი ტექსტის წინ 20 კაპ., უკან 15 კ. სამგლოვიარო განცხადების დაბეჭდვა თითოჯერ ნაშუადღევის 2 საათ. დრის 3 მ. 2 საათს შემდეგ 4 მან.

№ 2 ყოველდღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი № 2

ქუთაისის ქალაქის გამგეობა ამით აცხადებს, რომ კვირას, 1 თებერვალს, საკათედრო ტაძარში დანიშნულია **არქიელის** წირვა და პანაშვიდი განსვენებული მგოსნის

დიდებული აკაკის

სულის მოსახსენებლად.

წირვა დაიწყება დილის 10 საათზე, პანაშვიდი 12 საათზე.

3—3

ქუთაისის გუბერნიის წინამძღოლის თანამდებობის აღმასრულებელი თ-ი **გიგო ივანეს ძე ერისთავი** ამით აცხადებს, რომ დღეს 1 თებერვალს ნაშუადღევის პირველ საათზე, საკათედრო ტაძარში, გადახდილ იქნება პანაშვიდი სახელოვანი მამულიშვილის მგოსნის

აკაკი წერეთლის

სულის მოსახსენებლად.

2—2—32.

ქუთაისის ქალთა საზოგადოების გამგეობა, სთხოვს პატივცემულ საზოგადოებას დაესწროს დიდებული მგოსნის და ძვირფასი მასწავლებლის, ეროვნული სიამაყის

ა კ ა კ ი ს

სულის მოსახსენებლათ, 1 თებერვალს, დილით კვირას, საკათედრო ტაძარში, დილის 12 საათზე.

ქუთაისის ქართველ ებრაელთა საზოგადოება ამით აცხადებს, რომ კვირას 1 თებერვალს, ებრაელთა დიდ სინაგოგაში გადახდილ იქნება პანაშვიდი **დიდებული მგოსნის**

ა კ ა კ ი ს

სულის მოსახსენებლად. პანაშვიდი დანიშნულია ნა[illegible] დღევის 1 საათზე.

1—1—36

კვირას, 1 თებერვალს, საფიჩხიის სასაფლაოზე გადახდილ იქნება ორმოცის წირვა და პანაშვიდი

ერმილე სოფრომის ძის ხუნდაძის

სულის მოსახსენებლათ, რასაც აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ მწუხარებაში მყოფი განსვენებულის მეუღლე ნატალია დიმიტრის ასული და შვილები.

1—1—30

გამოვიდა და იყიდება
ქუთაისის ყველა წიგნის მაღაზიაში

თხუზულებანი ჯაჯუ ჯორჯიკიასი.

ფასი 60 კაპ.

წ.

უდიდესი სპეციალური წიგნის მაღაზია

კ. ი. ოცხელისა და ამხ. ქუთაისში

ალექსანდრეს ქუჩა, თფილ. კომერც. ბანკის ქვეშ.

კ. ი. ოცხელისა და ამხ. წიგნის მაღაზიაში მოიპოვება ყოველგვარი **სახელმძღვანელო** და საკითხავი წიგნი: ბელეტრისტული, პედაგოგიური, იურიდიული, საბავშო და მრავალი სხვა. აგრეთვე **კალენდრები 1915 წლის:** ჯიბის, კედლის, იურიდიული, საექიმო და სხვა. ატლასები, თვალსაჩინო სურათები. გეოგრაფიული ქარტები, მათ შორის **ომის ქარტები** დაწყებული 6 მანეთიდან ვიდრე 3 შაურამდი. გვერდით გამართულია **ცნობილი საკანცელარიო მაღაზია დ. ი. ოცხელისა**, სადაც მოიპოვება ყველანაირი სამოსწავლო და საკანცელარიო ნივთები.

— კატალოგები უფასოთ —

თ.

„სამშობლო—დედის მუმუი, არ გაიცვლების
სხვაზედა, ორივ ტკბილია, მშობილო, მირჩევნის ორსავ თვალზედა, როგორც უფალი,
სამშობლოც ერთია ქვეყანაზედა“.

ამერიკული მწარე ვაზი (rupestris),

მშრალ მიწაზე გაზდილი, იყიდება ზომიერ ფასად, იკითხეთ კ. ოცხელის წიგნის მაღაზიაში ქუთაისში.

თ.

ქუთაისი.

თ. მთავრიშვილისა და ამხ. წიგნის მაღაზიამ
დაბეჭდა და გამოსცა გასაყიდათ

საქართველოს ისტორია,

მოკლე სისტემატიური კურსი მოზრდილთათვის. უძველესი და ძველი ისტორია საისტორიო ქარტით. შედგენილი ს. რ. გორგაძის მიერ. ფასი ყდით 35 კაპ. საწყობი იმყოფება ქუთაისში—გამომცემელთან, თფილისში ქ. შ. წ. კითხ. გამ. საზოგად. მაღაზიაში.

თ.

ჭიანჭველის ბუნებრივი სპირტი.

ჭიანჭველის ზეთის მიმატებით, როგორც იშვიათი ძველ დროს ხალხისაგან ნაცადი საშუალება, საარაკოთ არჩენს თვით ძვალ-რბილში გამჯდარ ქარებს.

თითოეული ფლაკონის ფასი 1 მ. 50 კ., 2 მ., 2 მ. 50 კ. და 3 მან.

— ყოველ ფლაკონს თან ახლავს დარიგება. —

ფოსტის ადრესი: ქ. კალუგა, ტიბეკინოს მამული, **დიმიტრი დიმიტრის ძე კარპოვი.**

12—3

ქალთა ოთხკლასიანი პროგიმნაზია მ. ბ. კვინიხიძის

უ ფ ლ ე ბ ე ბ ი თ.

თფილისის ქუჩ. და ობორინის შესახვევში კუთხე. მოწაფეების მიღება დაიწყო 12 იანვრიდან. სწავლის ფასი უფლების გამო არ მომატებია. თავისუფალი ადგილი ყველა კლასშია. სასწავლებელს აქვს საანბანო განყოფილებაც, რომელშიც მიიღებიან მოუმზადებელი ბავშები.

თ. 7.

ექიმი გაბრიელ იოს. გოკიელი ელექტრონისა და სინათლის კაბინეტი. შინაგანი ნევრებისა და ვენერიულ ავათმყოფების მიღება დილის 9—12 საათ. საღ. 6—8 საათ. ალექსანდრეს ქუჩა, საკუთარი სახლი.

(თ).

ექიმი ი. ჩარექოვი ქალაქის საავათმყოფოს ორდინატორი. განაახლა კანის, ვენერიულ და სიფილისიანი ავათმყოფების მიღება ახალ ბინაზე, დილით, 12—2 საათ. საღამ. 6—8 საათ. მისამართი: ლევაშოვის ქუჩა, ალიბეგოვის სახლში.

(თ.)

კბილის მენალარიშვილი და ტრუფაექიმები. ნოვა. დროებით ბათომიდან გადმოვიდენ ქ. ქუთაისში. თფილისის ქუჩა, სახლი ბახტაძისა, ფირალოვის თუთუნის ფაბრიკის გვერდში. ავათმყოფებს ღებულობენ დილის 9—1 და საღამოს 4—6. არჩენენ ავათმყოფობას კბილებისა და ღრძილებისას. აკეთებენ ხელოვნურ კბილებს: კაუჩუკზე, ოქროზე და ალუმინზე. ღრძილების ავათმყოფობას არჩენენ რამდენიმე სეანსზე ახალი საშუალებით.

ქუთაისი, 1 თებერვალი.

მთელის ჩვენის არსებით, მთელის ჩვენის შემეცნებით, მთელის ჩვენის პასუხისმგებლობით ვგრძნობთ სიძნელეს იმ დიადი საქმისას, რომელსაც ჩვენ ხელს ვკიდებთ.

ეს სიძნელე, ეს ეკლიანობა ჩვენის ასპარეზისა მით უფრო საგრძნობელია, რომ მეტისმეტ არეულ დროს გვიხდება გამოსვლა.

საზოგადოების ყურადღება,—ერთის მხრით — დატყვევებულია უმაგალითო ომით, რომელმაც ბევრი დღევანდლამდე უცილობლად აღიარებული დებულება და მოძღვრება ან სულ მთლად დაარღვია, ან იმდენად შესცვალა, რომ ახალ შეფასებას მოითხოვს. მეორეს მხრით ჩვენი ხალხი უკვე შესდგა გათვითცნობიერებისა და გაევროპიელების გზაზე.

ძველმა პატრიარქალურმა ცხოვრებამ საქართველოისამ ჩაილურის წყალი დალია, ძველი ეკონომიური პირობები შეიცვალა, მდაბიობა და „ჩვენებური, ძველებური“ წესი ცხოვრებისა ძირიან-ფესვიანათ შეირყა, თემური და პროვინციალური ურთიერთობა საერთო, მოქალაქეობრივ ურთიერთობათ იცვლება. ვაჭრობა და მრეწველობა თანდათან ფეხს იკიდებს, საქართველოს ყველა მივარდნილი კუთხეებიც კი გაერთიანებისკენ მიისწრაფვის. სდგება **ახალი გაერთიანებული საქართველო** და თითოეული ქართველის სურვილია, რომ ეს ახალი საქართველო განათლდეს, გაღონიერდეს გონებრივად, ქონებრივათა და ზნეობრივად და ერთა შორის ღირსეული, პატივცემული და ცნობილი შეიქნეს. და ამასთანავე საქართველოს ყოველი მოქალაქე იყოს თავისუფალი თავისუფალ ქვეყანაში და შეჰქმნას ისეთი პირობები, რომელიც განამტკიცებს ძმობა-ერთობას **შინ** და სოლიდარობას გარეთ.

ქართველთა ამ გაერთიანებას ქვა-კუთხედად დაედო ახალი საზოგადოებრივი ურთიერთობა, რომელიც გამოიხატება ვაჭრობა-მრეწველობის წარმოება-განვითარებაში. ამ უკანასკნელმა დაბადა ახალი სოციალური წრე, რომლის დანიშნულებაც არის ჩვენის ქვეყნის ბუნებრივ ძალთა ეკონომიურად ამოძრავება და საზოგადოებრივ მიზნებისათვის გამოყენება. ეს კიდევ თავის მხრით ჰქმნის ახალ ქართველურ საქმიანობას და ამ საქმიანობის გარშემო იკრებს მთელ ეროვნულ ძალებს.— ამ ახალ მოვლენას თანა სდევს მშრომელთა ახალი ჯგუფის—მუშათა წრის გაჩენა.

ჩვენი უწმინდესი მოვალეობაა ამ ორ წრეთა ურთიერთობა არ ავაცდინოთ ზემო აღნიშნულ ეროვნულ გაერთიანებისა და გაძლიერების მისწრაფებას და ამითი ცხად ვყოთ, რომ საქართველო ეკუთვნის ქართველ მშრომელ ხალხს. ამისთვის ვამბობდით წინათ და ვიმეორებთ ახლაც: „ყველაფერი ერისათვის და ყოველივე ერის მიერ“. ე. ი. სწავლა-განათლება, შრომის ნაყოფი, ადგილ მამული, მიწა-წყალი, ადამიანური ცხოვრება და სამართლიანი მოწესრიგება ამ ცხოვრებისა მთელი ხალხის კუთვნილება და საქმე უნდა იყოს.

ჩვენ კარგად ვხედავთ, რომ არსებობს ჩვენში ეკონომიური უსწორმასწორობა, წოდებრივი ანტაგონიზმი, თუ გნებავთ კლასთა ბრძოლაც, მაგრამ ამასთანავე გვწამს, რომ ჯერჯერობით ეს ანტაგონიზმი და ეს ბრძოლა ისეთი უძირო არ არის, როგორც ეს სხვა ნამდვილ კაპიტალისტურ ქვეყნებშია და სრული ეროვნული შეგნება, სწავლა-განათლება მშობლიურ ნიადაგზე, კოოპერატივები და მომხმარებელი საზოგადოებანი, საურთიერთო ნდობა და წვრილი კრედიტი, ერთსულობა და ერთგულობა საერთო საქმეში თანდათან მოსპობს ამ ანტაგონიზმს. გამოფხიზლებული გონებრივათა და გაღონიერებული ქონებრივათ ქართველი ხალხი შეჰქმნის ისეთ ცხოვრებას, როგორსაც მოითხოვს მისი ისტორიული წარსული და ეკონომიურ-პოლიტიკური აწმყო.

საქართველო სამეურნეო ქვეყანაა, მისი ერი ისტორიული ხალხია. არც გუშინ გაჩენილა საქართველო და არც ხვალ მოისპობა იგი. მას აქვს თავისი ისტორიული წარსული, თავისი ტრადიციები, თავისი შეგნება მართლმსაჯულებისა, აქვს თავისი ენა, სჯული, მიწა-წყალი, თავისი ხალხოსნური ფილოსოფია, სიტყვიერება ხალხური თუ მწერლობითი, აქვს თავისი საკუთარი, გულისთქმა და ალღო სიცოცხლისა და ყველა ეს უნდა გაფართოვდეს, გაფაქიზდეს, გაღრმავდეს, აყვავდეს, გაიფურჩქნოს, გამომჟღავნდეს, გაძლიერდეს, მოიპოვოს მოქალაქობრივი უფლება! აი ჩვენი უმახლობელესი მიზანი!

ამბობენ და გვიმტკიცებენ, რომ არსებობსო უფრო უმაღლესი იდეალიო. თუ გნებავთ დაგიჯერებთ კიდეც, მაგრამ არც ერთი გონიერი კაცი ჭერიდან ვერ დაიწყებს სახლის აშენებას—და შეუძლებელიც არის,—არც ერთი ჭკუათა-მყოფელი ადამიანი კედელს თავს არ შეახლის დასანგრევათ, როცა ამისთვის არსებობს სულ უბრალო იარაღი!

ყოველივე სიგლახისა, ძალმომრეობისა, ექსპლოატაციისა, უსამართლობისა და უსინდისობის თავიდან ასაცილებლათ უპირველეს იარაღათ ჩვენ მიგვ[illegible] შეგნება, შესმენა, ნორმალური განათლება, სამართლიანობა, **უფლებასთან მოვალეობის ასრულებაც!** უამისოთ ყველაფერი ამაო იქნება, ადამიანი ადამიანურ ცხოვრებას ვერ ეღირსება, უამისოთ ჩვენ უმაღლესი იდეალიც კი ოცნებათ მიგვაჩნია, ისეთ ოცნებათ, რომელიც მხოლოდ დაატკბობს ადამიანს, მაგრამ ვერც გააძღობს, ვერც გაათბობს, ვერც გააპატიოსნებს, ვინაიდან საშუალება არ ექნება ოცნების ასასრულებლათ და მუდამ გაბოროტებული დარჩება, როგორც მუდამ გაბოროტებულია ხოლმე მონა და საპყარი!

ნათქვამიდან ნათლადა სჩანს, რომ ჩვენი უმახლობელესი სურვილია ქართველი ხალხი გათვითცნობიერდეს, ნორმალურ ცხოვრების კალაპოტში ჩადგეს...

თავისუფალი პიროვნება, შეგნებული ოჯახი, გათვითცნობიერებული ერი! აი ჩვენი საზრუნავი.

ჩვენ ერთგვარათ გვძულს **მონაცა და ბატონიც.** ჩვენ გვეზიზღება ყოველ გვარი ექსპლოატაცია ზნეობრივი იქნება იგი ექსპლოატაცია, თუ გონებრივ-ქონებრივი. ჩვენ ვგმობთ ყოველნაირ დემაგოგისა, ვისგანაც უნდა იყოს იგი გამოცხადებული!

სამართლიანი **თანამშრომლობა** კერძო თუ საერო საქვეყნო საქმეში, უფლებასთან მოვალეობის—ასრულება, თავისუფალი მეტოქეობა და საზოგადოებრივი კონტროლი!...

აი, ჩვენის აზრით, ის უპირველესი

კიზე, რომელიც უნდა დაიდგას „სამოთხის კარების" გასაღებათ.

ამიტომ ჩვენ ისევე გვძულს უქნარა დი თვალთმაქცი „მეფე—პატრიოტი", როგორც გვძულს „შანტაჟისტ—დემაგოგი".

ჩვენ გვსურს განმტკიცდეს ჩვენში სალი პიროვნება, შეგნებული საზოგადოებრივობა, სამართლიანი ურთიერთობა და

გვაქვს თუ არა ამის უფლება, რა გზით უნდა მივაღწიოთ ამ აუცილებლობას, ან რა აზრისა ვართ საერთაშორისო საკითხებისა და ჩვენში არსებულ მიმართულებათა შესახებ,—ამაზე კვლავ.

ა კ ა კ ი ს გ ლ ო ვ ა.

მოწერილი ამბავი აკაკის ოჯახიდან.

საჩხერე. 26 იანვარს საჩხერის ბლაღოჩინმა ვლადიმერ აბრამიშვილმა მთელის მისის საბლაღოჩინოს მღვდლებითურთ გადაიხადა პანაშვიდი ახლად ღვთივ გადაცვალებულის დიდებული მგოსნის აკაკი წერეთლის სულის მოსახსენებლათ, მის სახლში, სადაც მრავალი საზოგადოება დაესწრო. ვინც სახლში არ დაეტია გარეთაც თავ მოხდილი ბევრი ევედრებოდა ღმერთს მგოსნის სულის მოსახსენებლათ.

29 იანვარს დეკანოზმა აბესალომ ტყემალაძემ მგოსნის ოჯახში სამღვდელოების თანა მონაწილეობით გადიხადა პანაშვიდი დიდებული მგოსნის აკაკის სულის მოსახსენებლათ, და ამ პანაშვიდზე დაესწრენ მთელი საჩხერის ოთხი სასწავლებლის მოწაფეები ქალი და ვაჟი, თავიანთი მასწავლებლებით და მოწაფეების ხორო მღვდლის ჩინჩალაძის ლოტბარობით მშვენივრად გალობდნენ დიდი ტრაგიკული იყო ის მომენტი, როცა მოწაფეები ქვითინით ყვავილებით ამკობდენ მგოსნის გაცივებულ გვამს და ხელზე კოცნით ემშვიდობებოდენ.

ამავე დღეს, 27 იანვარს, ჯრუჭის წმიდა გიორგის მონასტერში, ამ მონასტრის წინამძღვარმა არქიმანდრიტმა გაბრიელმა კრებულითურთ გადიხადა პანაშვიდი დიდებული მგოსნის აკაკი წერეთლის სულის მოსახსენებლათ. 28 იანვარს, მგოსნის ბინაზე გადაიხადა პანაშვიდი ადგილობრივი მღვდლებითურთ ჯრუჭის მონასტრის არხიმანდრიტმა გაბრიელმა, რასაც ძალიან ბევრი საზოგადოება დაესწრო.

29 იანვარს მიცვალებულის ბინაზე გადიხადა პანაშვიდი ჯრუჭის მონასტრის არქიმანდრიტმა გაბრიელმა მრავალი სამღვდელოების მონაწილეობით და ამ პანაშვიდზე დაესწრო დიდძალი საზოგადოება ქალი და კაცი ქიათურიდან მოსული. აგრეთვე მთელი ქიათურის მოწაფეები თავის ინსპექტორით ბატონი ხოშტარიათი და მთელი მასწავლებლებით, მშვენივრად იგალობეს მოწაფეების ხორომ გ. ს. კავსაძის ლოტბარობით. პანაშვიდის გათავებისას დიდი გრძნობიერი სიტყვა წარმოსთქვა მღვდელმა.

კოტე აბდუშელიშვილი.

— —

საჩხერე. პარასკევს, ამ თვის 30-ს, [illegible]ევის პირველ საათზე ადგილობ[illegible]არში გადახდილ იქნა პანაშვიდი დიდებული აკაკის სულის მოსახსენებლად. პანაშვიდს დაესწრო მრავალი ხალხი, უმეტესათ ახლო-მახლო სოფლების გლეხობა. პანაშვიდის შემდეგ ეკლესიის გალავანში ქალაქიდან ჩამოსულმა სამ. ფირცხალავამ მოკლე სიტყვაში მარტივად გააცნო საზოგადოებას განსვენებული აკაკის პიროვნება. გლეხობამ დიდი საყვედური და პროტესტი გამოსთქვა იმის გამო, რომ აკაკის გვამს თფილისში მიასვენებენ. ამბობდნენ, ჩვენ აკაკი მეტად გვიყვარდა, ის ჩვენი იყო და მისი ცხედარი საჩხერეში უნდა დაიმარხოსო. გლეხებს აუხსნეს, თუ რა საზოგადოეროვნული ხასიათი აქვს აკაკის თფილისში გასვენებას. გლეხებმა ბევრი ეცადეს, ძრიელ ცხარობდენ და ბოლოს როგორც იქნა დაემორჩილენ საერთო გადაწყვეტილებას, ხოლო ითხოვეს: აქ აკაკის ეზოში მისი მოსაგონებელი ძეგლი გაგვიკეთეთო, **ლ—ი.**

სამგლოვიარო დეპეშები და წერილები.

28 იანვარს „ქალთა საზოგადოებამ" კრებაზე ფეხზე ადგომით პატივი სცა განსვენებულ მგოსნის ხსოვნას. და დაადგინა შემდეგი: გაუგზავნოს ქირისუფალთ სამგლოვიარო დეპეშა, დაარსონ ერთი სტიპენდია აკაკის სახელობაზე, თავიანთ სკოლაში, გადაიხადონ პანაშვიდი, გამართონ აკაკის საღამო სკოლის დარბაზში და გაგზავნონ დეპუტაციათ შემდეგი პირნი: თავჯდომარის ამხანაგი ოლღა ქორქაშვილის ასული, გამგეობის წევრი ნინა ფანცხავასი და ორი წევრი **საზოგადოებისაგან:** კნ. ვერა ლორთქიფანიძისა და ფეოდოსია ჯაყელისა.

— —

ს. ლანირი. (ქუთაისის მაზრა). 29 იანვარს შესდგა შეერთებული კრება ლანირ-ქვიტირის სამკითხველო და შემნახველ გამსესხებელ ამხანაგობის გამგეობათა; კრებამ იქონია მსჯელობა, თუ რა სახით მიიღოს მონაწილეობა საქართველოს უდიდებულესი მგოსნის აკაკის გადაცვალების მიერ გამოწვეულ საეროვნო გლოვაში და ერთხმათ დაადგინა: 1) გადაიხადოს პანაშვიდი განსვენებულის მგოსნის სულის მოსახსენებლათ კვირას, პირველ თებერვალს; 2) გაგზავნოს დეპუტაცია დაკრძალვაზე დასასწრებლათ; 3) გვირგვინის ნაცვლათ თანახმათ განსვენებული მგოსნის სურვილისა გადასდოს ერთი თუმანი ქართულ სახალხო სიტყვიერების ფონდის სასარგებლოთ. დეპუტაციაში არჩეულ იქნენ: პოეტი ვარლამ რუხაძე, არჩილ მაჭავარიანი და ლუკა რუხაძე.

შ. ბალავაძე.

— —

სოფ. წყალტუბო.
სამშობლომ დაკარგა უდიდესი მასწავლებელი. მოსწყდა საქართველოს მანათობელი ვარსკვლავი, დადუმდა ბაგენი ტკბილი მგოსნისა; აღარ გვყავს აკაკი, რომელიც ნახევარი საუკუნის განმავლობაში მედგრათ კაფავდა ეკლით მოცულ გზას.

აკაკი მოკვდა მაგრამ ქართველი ხალხის გულში მარად იცოცხლებს, ვიდრე კი ქართველი ერი იარსებებს. სხვა ქართველებთან ერთად წყალ-ტუბოს საზოგადოებაც გოდებს ქართველი ერის უბედობას და ცხარე ცრემლებით სტირის ეროვნული სიამაყის, და ხალხის სასიქადულო მგოსნის აკაკის დაკარგვას.

წყალ-ტუბოს საზოგადოების მონდობილობით.

სოლომონ ითსელიანი.

— —

აკაკი გადაიცვალაო! გაისმა ხმა... გავიგონე ეს თუ არა, მაშინვე თვალიდან ცრემლები გადმომცვივდა და კარგა ხანს ვსტიროდი... მოკვდა ჩვენი სასიქადულო ერის სიამაყე და ახალგაზდობის აღმზრდელი მგოსანი აკაკი გლოვობს მისი სამშობლო-საქართველო და ამ გლოვას ვუერთებ მეც ჩემს მწუხარებას.

ქუთაისის I-ლ უმაღლეს დაწყებით სკოლის მე III კლასის მოწაფე **ბაგრატ უჩანეიშვილი:**

— —

მშრომელი ხალხის მესაიდუმლის, ეროვნული სიამაყის, აკაკის დაკარგვამ, ჩაგვაგდო რა ღრმა საგონებელში, ვუერთებთ ჩვენ გულიდან ამოუფხვრელ მწუხარებას მთელი ქართველი ერის გლოვას.

დომენტი დოლიძე, სიმონ ცაგარეიშვილი შ. კოპლატაძე, ერმილე გოგლიჩიძე და სამუელ ლორია.

— —

დიდათ ვწუხვართ ჩვენს დიდებულ მგოსან აკაკის გადაცვალებას და მდუღარე ცრემლებს ვაფრქვევთ მის ჭაღარა წვერებზე, რომელიც იყო ჩვენი ნათობი და მასწავლებელი ქართულ პოეზიაში. საუკუნოთ იყოს ხსენება შენი დიდებულო აკაკი!

ქუთაისის პირველ უმაღლეს დაწყებით სასწავლებლის მეოთხე კლასის მოწაფეები: დათიკო მაჭარაძე, პლატონ ბურკაძე, ნოე რევიშვილი, გერმან ჩოგაძე და გეორგი დიდავა.

— —

ცივმა, ულმობელმა სიკვდილმა თვით ბუმბერაზიც არ დაინდო, დაადუმა მეტყველი ბაგე და მით ძაძით შემოსა მთელი საქართველო. თავ-ზარ დაცემულნი ჯერ ვერ გამოვრკვეულვართ და ვერ აგვიწონია დანაკლისის სიმძიმე. რაც დრო გადის, მით უფრო მწვავეა აკაკის დაკარგვის მოგონება; ვეამბორებით შენს უბიწო შუბლს, ცრემლით ვასოვლებთ შენს სპეტაკ ჭაღარას, ჩვენო მამავ, ჩვენო აღმზრდელო! ვფიცავ, რომ ვეცდებით დავიცვათ შენი ანდერძი და კელაპტრათ შევეწიროთ შენს დასახულ მიზანს.

ჭომის ახალგაზდობა.

— —

სოფ. სვირი. 27 იანვარი. ჩვენი საქართველოს ძვირფასი, შეუდარებელი სატრფოს, ხანგრძლივი მუშაკის, მხცოვანი მგოსნის, აკაკის გარდაცვალების ამბავმა ყველას თავ-ზარი დაგვცა. არავინაა ჩვენში ისეთი პირი, რომ აკაკის სახელი, მისი ქება-დიდება არ გაეგონოს „აკაკის" სახელის ხსენება და მის მშვენიერ ლექსთა კრების წარმოდგენა ერთი იყო. იგი იყო არა თოფ-იარაღით, არამედ გულის გამგმირავი კალმის პატარა წვერით მებრძოლი ყოველ-გვარ უკუღმართობისა. მარადის არ დაგვავიწყდება მისი სახელი.

ამბის გაგებისთანვე წირვა და პანაშვიდები თითქმის ყოველ დღე.

სვირის აკაკის სახელობაზე უფასო სამკითხველოში აკაკი ცოცხალი ნიღაბ თვალ-წინ გვიდგია.

მღ. ონ. სულაქველიძე.

— —

სათადარიგო ჯარის კაცთა ოჯახების-დამხმარე სააზნაურო კომიტეტთან არსებული ქალთა წრე სთხოვს ქუთაისის ყველა მანდილოსნებს მობრძანდნენ კვირას, 1 თებერვალს, დეპუტატთა საკრებულო დარბაზში მოსალაპარაკებლათ, თუ როგორი მონაწილეობა უნდა მიიღონ ქუთაისის ქალებმა დიდებული მგოსნის აკაკის პატივსაცემლათ.

— —

დაგვეკარგა მშრომელი ხალხის გულის მესაიდუმლე მგოსანი აკაკი. ძლიერ ღრმად დაგვაღონა ჩვენი პოეტის გარდაცვალებამ, მაგრამ მისი მოძღვრება მთელი ერის გულში სამუდამოდ იცოცხლებს, ვუერთებ ჩვენი გულის ღრმა მწუხარებას მთელი ქართველი ერის გოდებას საუკუნოდ იყოს ხსენება შენი, ჩვენო დიდებულო ქართველ ერის განმანათლებელო, მგოსანო აკაკი!

იონა ჯიქია.

— —

მივარდნილი სოფლების მცხოვრებლებმა გვიან გავიგეთ: აკაკი გარდაიცვალაო! ისედაც მცირე საზოგადო მოღვაწეთა ჯგუფს კიდევ მოაკლდა ერთი, რომელიც იყო [illegible] ქართული ლიტერატურისა და მშრომელი ხალხის ი[illegible] სების [illegible] და [illegible] ლებელი. ღრმად და[illegible]ნა ჩვენი პოეტის გარდაცვალებამ, გარდაიცვალა აკაკი, მაგრამ ის და მისი მოძღვრება ჩვენს გულში სამუდამოდ იცოცხლებს. ვუერთებთ ჩვენ ღრმა მწუხარებას მთელი ქართველი ერის გოდებას საუკუნოდ იყოს ხსენება შენი ჩვენო დიდებულო მგოსანო, აკაკი!

სენაკის მაზრის სამრევლო სკოლების მასწ. მონდობილობით [illegible] სამრევლო სკოლის [illegible]

ერ. ს. თოდუა.

— —

ს. ცხრუკვეთი. 28 იანვარს განსვენებული დიდებული მგოსნის და ჩვენი ერის კულტურის ქურუმის აკაკი წერეთლის სულის მოსახსენებლად დღის 2 საათზე პანაშვიდი გადაიხადეს წმ. გიორგის ეკლესიაში ბლ. მ. ი. წერეთელმა და მღ. გრ. ტა—შვილმა ცხრუკვეთ-თვალუეთის მასწავლებლებ-მოწაფეების და მრავალი ხალხის თანდასწრებით.

უსაზღვრო გლოვა და ტირილი ბუმბერაზის დაკარგვის გამო.

მ. წაქაძე.

— —

სოფელ ქვილიშორის სამრევლო სკოლის მასწავლებელი და მოწაფენი ვიზიარებთ სამშობლოს უსაზღვრო მწუხარებას ქართველი ერის სიამაყის, სამშობლო ლიტერატურის მნათიბის დიდებული აკაკის დაკარგვის გამო.

— —

სოფელ ქვილიშორის მცხოვრებნი მთელ ქართველ ერთან ერთად დავსტირით ჩვენი სიამაყის, დიადი მგოსნის აკაკის ცხედარს.

— —

მთელი ხობის საზოგადოება, განურჩევლად წოდებისა, სარწმუნოებისა, პროფესიისა, ხელობისა, დიდი და პატარა, მოხუცი და ახალგაზდა, სტირის და გლოვობს აკაკის დაკარგვას. მიუწდომელმა ძალმა და უგრძნობელმა სიკვდილმა გამოგვტაცა იგი, აღარ გვყავს აწი ის აკაკი, რომელიც იყო დიდება, სიამაყე და მშვენება ქართველი ერისა.

— —

მუხიანის საზოგადოება დიდათ დაღონა დიდებული მგოსნის საქართველოს მზის, აკაკის დაკარგვამ.

30 იანვარს, ნაშუადღევის პირველ საათზე, აკაკის სახელობის სამკითხველოს შენობაში პანაშვიდი გადავიხადეთ.

ცქიტიშვილი.

ს ი ტ ყ ვ ა.

(წარმოთქმული მთავარ-ანგელოზის ეკლესიის გალავანში პანაშვიდის შემდეგ პარასკევს, 30 იანვარს).

ქართველო ერო! აღარა გყავს [illegible] მგოსანი. მიიცვალა დიდება საქარ[illegible]ლოსი. აღარ ანათებს მზე ტურფა [illegible]რიისა.

ქართველო ერო! შენ[illegible] გამოღვიძება შეალია თვისი ძალ-ღონე, შენმა შვილმა. შენ გამოგაღვიძა, მაგრამ თვითონ კი მიიძინა და გიანდერძა უკვდავება თავის უკვდავებით დამკვიდრებული.

ქართველო ხალხო! შენი მოვალეობაა დღეიდან აღარ გნახოს ლეჩაქ-ახდილი არცა გარეშემ, არც შინაურმა, არცა მტერმა და არც მოყვარემ.

გენიოს პოეტმა მოგცა პატივი, აღადგინა შენი სახელი და დღეს კი შენი საქმეა, თუ კვლავ არ მოიხდი მანდილს, თუ გახდები ღირსეული მემკვიდრე შენი ტანჯვის მესაიდუმლისა.

უგვირგვინო მეფე შენი, დღეს წმინდა უკვდავებით დაგვირგვინებული მშვიდობით მხოლოდ მაშინ განისვენებს, თუ შეჰფიცავ მის ცხედარს ცივ სამარესთან, რომ არ უღალატებ მის საქმეს, იქცევი გმირად და იხსნი დიდი მგოსნის ტურფას, გაანთავისუფლებ ქაჯეთის ციხიდან — იქ მომწყვდეულ ნესტან დარეჯანს.

ქართველო ხალხო! შენ კარგად იცი— ვინ არის ტურფა მიცვალებული მგოსნისა, ვინ არის ქაჯეთის ციხეში მყოფი ნესტანი.

მაშ, მოევლინე მხსნელ ამირანად, აღსდეგ, გაინძერ და მიანიჭე უკვდავება იმას, ვინც შენ დიდება მოგანიჭა.

ერთად-ერთი ეს იქნება ვალის გადახდა. ქართველი ერი არასოდეს არ ყოფილა უმადური. იგი, დღესაც შესაფერისი მადლით მიაგებს კუთვნილს თავის დიდებაუკვდავება მგოსანს.

ქართველო ერო! სიტყვა საქმედ აქციე. გაუმართლე მოლოდინი შენს მოიმედეს და ეგ იქნება საუმჯობესო პატივისცემა იმისა, ვინც შენს სიცოცხლეს წმინდა თაფლის სანთელივით დაედნო და შეეწირა.

აკაკი არ მომკვდარა. ის სცოცხლობს

საყვედური.

—:—

ვიდექ მთის წვერზე... არე-მარე ჩაფიქრებული
იდგა მოწყენით, ვით მგლოვარე და მდუმარებდა,
ხის ფოთოლიც კი ჩაღვრემილად სულ-განაბული
ფრთა ალმად სიოს სააშიკოდ არ იკარებდა.
მთებს ჩაეკიდნათ მწარე ფიქრებში ამაყი თავნი;
ერთ-გვარ გვტანჯავდა მეც და მათაც გულის საკანი:
გადასაწყვეტად და საზრუნველად ორთავეს გვქონდა
საჭირისუფლო ჩვენ ერთი და იგივ საგანი.
მე მაფიქრებდა ჩვენი ხალხის განვლილ-წარსული,
რაზედაც ერთ დროს საფრთხე იყო ჩვენში განდობა,
რომელსაც ურცხვად დასცინოდნენ მისივე შვილნი,
და უარყოფდა მის მომავალს ახალგაზდობა...
გულში გლოვის ხმით ჩამკიოდა მისი სიტყვები:
„სამარცხვინოა ჩვენ წინაპართ მოგონებაო,
სამშობლოს მკერდი მზაკვარებით არის მოცვული,
ვგმობთ იმის წარსულს, მის შვილობა გვენანებაო"!..
ვფიქრობდი, იქნებ ჩემი ქვეყნის შორე წარსული
მართლა ცოდვით და მზაკვრებით არის მოცვული
და სამარცხვინოს იმის საქმეს, იმის ხსენებას
ასე მწარედ ჰგმობს ამ დროინდელ ჭაბუკთა გული!?.
და მე სიმართლის გასაგებად ჩავსძახე საფლავთ:
მკვდარნო, აღსდექით, ხმა გამეცით, აქეთ მომხედეთ:
თქვენი ხსენება რომ გვცხვენია, რაა მიზეზი?
ასე საზიზღი, სამარცხვინო რა იმოქმედეთ?!
მაგრამ საფლავნი მდუმარებდნენ და ეს ზლავილი
მთიდამ მთამ იხმო, ბარს განერთხა, კლდიდამ კლდეს მისწვდა,
მიდუმებული არე-მარე მყის ააშფოთა
და მომაკვდავად, უძალ-ღონოდ ბოლოს შორს მისწვდა...
გულ-გატეხილად მშობელ მიწას დავეკარ გულით,
მკერდს ჩავეხუტე, უწყე პოტნა, მწარედ ჩავბღავლე:
—მითხარ, მშობელო, მითხარ დედავ, მიწავ ძვირფასო,
შენი სახელი იმ წარსულში შენ რით შებღალე?!.

ვკითხე და მშობელ მიწისა მკერდს უფრო ჩავეკარ!
მშობელი იყო და რა მექნა: მებრალებოდა;
თუ შესცდა რითმე, ისეთ ცოდვას რას ჩაიდენდა,
რომ შვილის გულში ის ცოდვა მას არ შენდობოდა?!

ამ დროს ათრთოლდა მიწის გული, მშობელი მიწის,
მკერდი გაიხსნა, ჩამიხუტა და ამომძახა:
ტყვილია, შვილო, ცილს მწამებენ უღირსნი შვილნი,
ჩემს წყნარს სახეზე შავი ჩირქი აბა ვინ ნახა?!
ათასის წლობით ვზარდე შვილნი ლომთ შესადარნი,
მათი სახელი ქვეყნით ქვეყნად საქებრად ჰქუხდა,
მათის ამაგით ჩემს გარშემო სახელ-განთქმულად
დიდი ცხოვრება დიდებულად ზრწყენდა და სდუღდა;
მაგრამ დამქანცა ბევრმა ბრძოლამ, მიმილო ძალი,
საჭირო იყო და მივწევი შესასვენებლად
და ამ ძილის დროს დამებადეთ თქვენ უღირსები,
ჩემს საშავბედოდ, შესარცხვენად, ცუდ-სახსენებლად...

მაგრამ მოვა დრო, გამხნევდება ჩემში კვლავ ძალი,
შევქმნი ღირსეულს, სახელოვანს შვილთ და მომავალს,
ისინი ზიზღით თქვენს საფლავებს გადახედავენ,
მე ფასს დამდებენ, გადმიხდიან მშობელს შვილის ვალს.

ცახელი.

მას ვერასავნებს ვერცა სივრცე და ვერცა ჟამი. იგი ანათებს სვეტი-ცხოველად შენს გზას ქართველო ხალხო და შენც თამამად, გაბედულად გაიარე შენს კუთვნილ გზაზე.

აკაკი ფაღავა.

ომი.

პეტროგრადის დეპეშათა სააგენტოსაგან.

რუსეთ-გერმანიის ასპარეზი.

პეტროგრადი. 29 იანვარი. სამხედრო უწყების ცნობით, კარგა ხანია ჯარში მოდის ცნობები იმ ახალ ძალების შესახებ, რომელსაც გერმანიამ, აღმოსავლეთ პრუსიაში, თავი მოუყარა. რიცხვი ამ ძალებისა ოთხ კორპუსს უნდა აღემატებოდეს. ამ კორპუსების გამოყვანა ბრძოლის ველზე, რა თქმა უნდა სულერთიანათ სცვლის საომარ გეგმას. ამიტომ ჩვენი ჯარი იხევს თავის ტერიტორიისკენ, სადაც ჩვენ უკეთესათ დავბანაკდებით და მივიშველიებთ ჩვენს ციხე-სიმაგრეებს. აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ ჩვენ ამ ახლო მომავალში დიდი ბრძოლის მოწმე გავხდებით აღმოსავლეთ-პრუსიის რაიონში, რომელსაც გადამწყვეტი მნიშვნელობა ექნება. ამიტომ საჭიროთ ვსთვლით, განვუცხადოთ საზოგადოებას, შეურიგდეს მოკლე და მარტივ ცნობების მიღებას—ბრძოლის ასპარეზიდან, რადგან ოფიციალური მოხსენებები, რაც უნდა ფართო იყოს, მაინც ვერ დააკმაყოფილებს საზოგადოებას.

27 იანვარს გერმანელებმა ისევ მოიტანეს იერიში ტულსეზე-კაზიუვკის სიმაღლეებზე, რომლის აღებასაც ისე ტყუილუბრალოთ ცდილობდენ 25 იანვარს, როდესაც მათ 22 იერიში მოიტანეს. მიუხედავათ დიდი ზარალისა, რომელიც ჩვენმა ცეცხლმა მიაყენა მტერს მან მაინც მოახერხა მთის წვერზე ამოსვლა, ამ დროს ჩვენი რეზერვი ეკვეთა მტერს და სიმაღლის ვიწრო სივრცეზე მტერს დაატოვებია 400 მოკლული.

უკანასკნელ დღეების განმავლობაში, პერემიშლესთან ძლიერ სუსტი და უმნიშვნელო სროლაა. სხვა ფრონტებზე საარტილერიო სროლა სწარმოებს. კარგი ამინდების გამო, მტერმა გააზშირა აეროპლანებით დაზვერმა ჩვენის პოზიციების. ბუკოვეცში, ბელიგრადის სამხრეთ-აღმოსავლეთით ჩვენ შევავიწროვეთ მტერი, თითქმის მთელ ფრონტზე. ავსტრიელები გადმოდიოდენ იერიშებზე, მაგრამ ჩვენ ყოველთვის ვიგერებდით. ჩვენგან დევნის დროს მტერმა დაკარგა ათი აფიცერი, 400 ჯარისკაცი და ორი ტყვიისმტყორცნელი, 28 იანვარს, ბელიგრადის რაიონში ლუტოვისკთან მედგარი იერიშის შემდეგ ტყვეთ წამოვიყვანეთ 1360 ჯარისკაცი, და 23 აფიცერი. ვიხელთეთ 8 ტყვიისმტყორცნელი და სხ. სამხედრო დავლა. რაიონში ჩვენ ავიღეთ სოფ. რაბპე, სადაც ტყვეთ წამოვიყვანეთ 10 აფიცერი, 193 ჯარისკაცი და ზარბაზნები. რაოდენიმე ხნის შემდეგ ავსტრიელებისკან მოტანილი იერიშები მოვიგერიეთ და მტერს 400-ზე მეტი მოვუკალით.

უცხოეთი.

(პეტროგრადის დეპეშათა სააგენტოსაგან).

თემთა პალატა.

ლონდონი. უპასუხა რა შეკითხვებზე ასკვიტი ამბობს: მთავრობას სურს სასტიკი ზომები მიიღოს გერმანიის ვაჭრობის წინააღმდეგ, რადგანაც ის პირდაპირ და მოურიდებლათ არღვევს ომის ჩვეულებებს. მეორეც ის, რომ მე ხელთ არა მაქვს დაწვრილებით ცნობები, თუ გერმანიის მეკობრენი რაოდენათ ეცემიან გაუმაგრებელ ქალაქებს, შეუბრალებლათ ხოცავენ ქალებს, ბავშვებსა და მოხუცებს. მტრის თითოეული ასეთი მოქმედება ცალცალკე უნდა იქნას პალატისგან განხილული და დაბოლოს ის, რომ სამოცი პროცენტი ინგლისელ დაჭრილ ჯარისკაცებისა, უკვე გამომთელებულია და მზათ არიან ისევ მომქმედ ჯარში დაბრუნდენო.

29 იანვარი. ასკვიტმა განაცხადა: ამ მოკლე დროში ლოიდ ჯორჯი პალატას მოახსენებს პარიზში მინისტრების ყრილობის შესახებ, სადაც მოხდა ჩვენი შეთანხმება საფრანგეთისა და რუსეთის სახელმწიფოებთან სავაჭრო და საფინანსო საკითხებშიო. შემდეგ იქნა შეტანილი შეკითხვა: მოახდინა თუ არა რუსეთის მთავრობამ რაიმე ცვლილება უცხოელების შესახებ რუსეთში და ან ეძლევათ თუ არა ებრაელებს დღეს რუსეთში შესვლის თავისუფლება. ამის შესახებ გრეიმ უპასუხა, რომ მას ასეთი ცვლილებების შესახებ არავითარი ცნობა არა აქვს, მაგრამ როდესაც დეპუტატმა დ ქინებით მოითხოვა განმარტება ამ საკითხის შესახებ, გრეიმ სთქვა, რომ დღევანდელ პირობებში პირდაპირ შეუძლებლათ მიმაჩნია რუსეთის შინაგან ცხოვრებაში ჩარევაო. გრეის აზრი პალატამ მოიწონა.

სტატს-სეკრეტარის თანაშემწემ განაცხადა, რომ ინგლისელ ტყვეებს გერმანელები ძლიერ ცუდათ ეპყრობიან და შეურაცყოფას აყენებენო. მათ უფრო ცუდათ ექცევიან, ვიდრე რუს ან ფრანგ ტყვეებსო.

ასკვიტი გამოსთქვამს მწუხარებას, რომ პირველ საჭიროების სანოვაგეზე ფასებმა აიწია, მაგრამო, ამბობს ასკვიტი, ეს იმდენათ ნორმალურია, რაოდენათაც ჩვენ ამას ვფიქრობდით, თუმცა ხარჯის შემცირება არსად არ ეტყობაო. ხორბლის სიცოტავე აიხსნება დარდანელის დაკეტვით, ომიანობით და ზედმეტი ხარჯით, რომელიც ჯარს სჭირდება, რადგან არც ერთი ჯარი ისე დიდებულათ არ იკვებება, როგორც ინგლისისო.

ახალი ამბავი.

დღეს, პირველ თებერვალს ქუთაისის ქალაქის გამგეობის მიერ საკათედრო ტაძარში დანიშნულია არქიელის წირვა და პანაშვილი განსვენებული მგოსნის, დიდებული აკაკის სულის მოსახსენებლათ.

✦ ქუთაისის საოლქო სასამართლოს ვექილთა კორპორაციამ დაადგინა: აირჩიოს დეპუტაცია და გაგზავნოს აკაკის დაკრძალვაზე დასასწრებლათ. კორპორაციამ დაადგინა აგრეთვე გამართოს ქალაქის თეატრში საღამო აკაკის ძეგლის ფონდის გასაძლიერებლათ.

✦ რედაქციამ მიიღო **ძვირფასი აკაკის ნეშტიდან**, შესანიშნავათ გადაღებული სურათი, ფოტოგრაფ დ. აბაშიძის მიერ.

✦ დღეს, საღამოს 6 საათზე, შავიქვის საბჭოს დარბაზში დანიშნულია ქუთაისში მყოფ ქართველ სტუდენტების კრება აკაკის გარდაცვალების გამო.

✦ დღეს, 1 თებერვალს დღის 12 საათზე, ქუთაისის ქალაქის დარბაზში დანიშნულია დრამატიული საზოგადოების კრება დიდებული მგოსნის აკაკის გარდაცვალების გამო.

✦ ქალთა წმ. ნინოს სახელობის სასწავლებელში გუშინ, 31 იანვარს, გადახდილ იქნა პანაშვიდი დიდებული მგოსნის აკაკის სულის მოსახსენებლათ.

✦ თანახმათ კავკასიის სამოსწავლო ოლქის ბ. მზრუნველის განკარგულებისა ქუთაისის ქართულ გიმნაზიაში სწავლა ორშაბათს, 2 თებერვალს დაიწყება.

ხვალ, 2 თებერვალს საურთიერთო ნდობის საზოგადოების ბანკის დარბაზში დანიშნულია ქუთაისის ვაჭართა საზოგადო კრება აკაკის პატივსაცემად.

✦ ხუთშაბათს, 29 იანვარს, ქუთაისის რეალური სასწავლებლის მოწაფეთა თაოსნობით გადახდილ იქნა პანაშვიდი აკაკის სულის მოსახსენებლათ, პანაშვიდის შემდეგ სიტყვები წარმოსთქვეს დეკ. გ. ცაგარეიშვილმა და ქართული ენის მასწავლებელმა ჩიტო შარაშიძის ქალმა.

საკუთარი ლექსი წაიკითხა ა. გვეტაძემ და სიტყვები სთქვეს ჭანიშვილმა, ლორთქიფანიძემ, გიორგობიანმა და სხვ.

✦ გუშინ დილის მატარებლით თფილისიდან ჩამოვიდენ ინჟენრები ბ. ქურდიანი, მამრაძე და სხვანი, რომელიც ღამის მატარებლითვე ნაქერალისაკენ გაემგზავრენ, წყაროების დასათვალიერებლათ.

✦ გუშინ, 31 იანვარს, ქუთაისში მყოფმა თფილისის სასულიერო სემინარიის მოწაფეებმა არქიელის გორაზე, პატარა ეკლესიაში, პანაშვიდი გადაიხადეს ჩვენი პოეზიის ქურუმის აკაკის სულის მოსახსენებლათ.

✦ ჩვენი გაზეთის შემდეგ ნუმერში დაიბეჭდება ჯაჯუ ჯორჯიკიას წერილები სახხერიდან.

✦ 29 იანვარს, დღის 12 საათზე, ქუთაისის ქალაქის მეოთხე პირველდაწყებით სკოლაში გადახდილ იქნება პანაშვიდი მასწავლებელთა და მოსწავლეთა თანადასწრებით აკაკის სულის მოსახსენებლათ.

✦ დღეს დრამატიული დასი თეატრში გამართავს გამოსათხოვარ წარმოდგენას. წარმოდგენილ იქნება ალ. სუმბათაშვილის ცნობილ პიესა „ღალატი“.

✦ ოთხშაბათს, 28 იანვარს, ქ-ნ ყაუხჩაშვილის ქალთა სასწავლებელში გადაიხადეს პანაშვიდი აკაკის სულის მოსახსენებლათ, რის შემდეგაც სიტყვები ითქვა.

✦ ქუთაისის ქართველ ებრაელთა საზოგადოებამ, დიდებულ მგოსნის აკაკის გარდაცვალების გამო, გადასწყვიტა შემდეგი: 1) გაუგზავნოს სამძიმრის დეპეში ჭირისუფალთ და აგრეთვე მოათავსოს თფილისისა და ქუთაისის გაზეთბში. 2) გარდაიხადოს პანაშვიდი კვირას, 1 თებერვალს, 3) გაგზავნოს ოთხი წარმომადგენელი თფილისს დაკრძალვაზე დასასწრებლად. 4) შეაგროვოს ფული აკაკის ფონდის გასაძლიერებლად.

წარმომადგენლებათ არჩეულ იქნენ: არონ ელიგულაშვილი, შ. იაკობიშვილი, ა. რიჟინაშვილი და გ. ციციაშვილი.

აკაკის სურათები.

გაისმა თუ არა პირველი გლოვის ზარი აკაკის გარდაცვალების გამო, მთელ საქართველოს თავს ზარი დაეცა და მგოსნის ხსოვნის აღსანიშნავათ თავდარიგს შეუდგა.

ქუთაისიც შავებში ჩაჯდა.

სავაჭრო სახლებმა და ცნობილმა მაღაზიებმა ვიტრინებში აკაკის სურათები გამოჰკიდეს.

არ შეგვიძლია არ აღვნიშნოთ ჟურნალ გაზეთების კანტორა „იმერეთის“ გამგის ი. კვიცარიძის მიერ გამოფენილი აკაკის სურათები.

გამოფენილია ოცნაირი სურათი და ეს გამოფენა დიდ შთაბეჭდილებასაც სტოვებს.

პირველი სურათი. მგოსანი გადაღებულია ნაციონალურ ტანისამოსში. ხუჭუჭა შავი თმა, მოზრდილი წვერ ულვაში მის აეროვან სახეს სიმშვენიერეს ერთი-ორათ უმატებს...

თვალს იტაცებს აგრეთვე **მეორე სურათი** პატარა ფორმატისა, გადაღებულია, როცა იგი 50 წლის ყოფილა. ეს სურათი მგოსანს მიუძღვნია ქ. მარიამ ხელთუფიშვილისთვის. აი რას აწერს მგოსანი სურათს მეორე გვერდზე: —

აჰა სახე მთლრუბლული,*)
უპირ-ბადო, სწორ-მხატველი
მისის გრძნობის, ვისიც გული
არს კეთილის გამზრახველი!
მაგრამ ზრახვა ხელ-უქმნელად
რათ მინდა მე გულის მკვლელი,
როს სიცოცხლე ჩემი ბნელად
მირბის კვალი ვერ მჩნეული,
ან კი რა ვქნა... არ მაქვს ბრალი.
დრო მეფობს და დრო მტარვალობს
არ გაქრება სუნთქმით ალი,
იქ კი სადაც ცეცხლი მძლავრობს,
მაგრამ მაინც ამ ჩემ სურვილს
არ მოვიკლავ გულში ჩემით,
და როს ვნახავ მამულის შვილს
თანა ვუგრძნობ თაყვან-ცემით!
თუ ამ აზრსა შენცა უგრძნობ
მაშინ გქონდეს ჩემი სახე,
და თუ არა, ვერც მეგი ცნობ
და გთხოვ ცეცხლში შეუძახე...

ყურადღებას იპყრობს აგრეთვე ძმ. ოცხელისა და თ. მთავრიშვილისა და ამხანაგობის წიგნის მაღაზიებში გამოფენილი აკაკის დიდი სურათებიც. შავ ჩარჩოში ჩასმულ და ყვავილებით მორთული სურათების ირგვლივ შემოლაგებული არის აკაკის თხზულებები და წიგნაკები

საზოგადოების ყურადღებას იპყრობს თადეოზ წიქორიძის მაღაზიაში გამოფენილი სურათიც. მგოსნის დიდი სურათი მორთულია ხავერდებითა და ჩასმულია შავ აბრეშუმის არშიაში. მგოსნის სურათს თავს ადგია დედა—ქალი შავათ შემოსილი, თავი დაუხრია და დაკარგულ შვილს გლოვობს... სურათსაც და შავში გამოწყობილ ქალსაც გარს გვირგვინაა გაკეთებული აქვს— ფართო აბრეშუმის არშია.

კარგათ არის მორთული აგრეთვე აკაკის სურათი ჩიქოვანის მაღაზიაში, მაგრამ განსაკუთრებულ ყურადღებას იპყრობს კახიანის საათიაქო—მაღაზია, ქართული თეატრის პირდაპირ.

*) ეს ლექსი პირველად იბეჭდება.

მგოსნის დიდი სურათი მორთულია ცოცხალსა და ხელოვნურ ყვავილებით, გვირგვინებათ გაკეთებული აქვს დაფნისა და კიპაროსის ტოტები. ამ ტოტებზე ვხედავთ პატარა ქაღალდს, რომელსაც აწერია დიდებული მგოსნის შემდეგი სიტყვები.

„დედაშვილობამ ბევრს არ გთხოვ,
შენს მიწას მიმაბარეო
ცა ფირუზ ხმელთ ზურმუხტო
ჩემო სამშობლო მხარეო.“

ნიკ.—რი.

აკაკის სურათები კანტორა „იმერეთში“.

ქართველ და უცხო მწერლობის, ბეჭდითი სიტყვის გამავრცელებელი სპეციალური საჟურნალ გაზეთების კანტორა „იმერეთის“ გამგის ჩვენი მწერლებისადმი პატივისცემა თავის პირდაპირ მოვალეობად დაუსახავს და, სხვათა შორის, ამას იგი მათი სურათებით კანტორის მოწყობა-მორთულობაში ხატავს. ეტყობა ამისათვის იგი ნივთიერ ხარჯს არ ერიდება. და როცა მოხდენილ შემთხვევებს შეხვდება ჩვენი მწერლების ჯგუფ-ჯგუფათ სურათებს იღებს. ასეთი სურათები საგაზეთო კანტორა „იმერეთს“ საკმაოთ ამშვენებენ და გონებრივ საზრდოსთან ერთად მხატვრულ სიამოვნებასაც გვრიან მნახველებს, და თვალწინ უხატვენ ჩვენი გონებრივ კულტურის სიძლიერეს და ძრავენ ადამიანში მათდამი პატივისცემას, მოწიწებას და დღე მუდამ გაახსენებენ მათ ამაგს სამშობლოსათვის...

ხსენებულ კანტორაში ჩვენი მწერლების სხვა სურათებში საპატიო ალაგი ჯერ კიდე დაუსამარებელ დიდებულ მგოსან აკაკის დიდ ფოტოგრაფიულ სურათს უჭირავს. კანტორის გამგე ჯერ კიდე აკაკის სიცოცხლეში აგროვებდა სხვა ჩვენი მწერლების სურათებთან ერთად მის სურათებსაც. დღესდღეობით აკაკის გარდაცვალების გამო „იმერეთში“ თუთხმეტნაირი სხვადასხვა დროის სურათებია გამოფენილი.

აქ პირველი ალაგი უჭირავს აკაკის სადღესასწაულო, საიუბილეო დიდ სურათს თითი რომ შუბლზე აქვს მიბჯენილი და ჭკვიანური სახით პირდაპირ მჭვრეტელს მისჩერებია, თითქოს ცოცხალია და მას სურს მაყურებლის სულსა და გულში მისი სიავ-კარგე ამოიკითხოსო. ეს სურათი ყველა მის სურათებში საუკეთესოა და სამართლიანათაც ვრცელდება იგი ქართველ ერში დიდ და პატარა გამოცემებათ. აკაკის სახე დღემდი და დღესაც ამ სურათით ეფინება მთელ საქართველოს. ამ სურათში ჩვენი საყვარელი მგოსანი წარმოგვიდგება ათ 10—15 წლის წინანდელი სახით.

მაგრამ ამაზე არა ნაკლებ ღვთაებრივ სახეს წარმოადგენს მისი უკანასკნელი, შარშანდელი სურათი კანტორა „იმერეთი“ ს გამგის მიერ შეკვეთილი მიხაილოვის ფოტოგრაფიაში ნიკ. სალარაძისათვის. აქ ჩვენი მცხოვანი მგოსანი სრულიად გათეთრებული თმით, ფართო, დღეს უფრო დაღვრემილ და ისევ ღვთაებრ სასოების მომგვრელ სახით გვიდგიათ თვალწინ და გვეუბნებათ „დავბერდი, დავჩაჩანაკდი, წვერი შემიჭკნა ჭაღარაო“.. და აი ამ ჭაღარა-მოსილ, გუშინწინ ჩვენ შორის მცხოვრებ, ტკბილის, ნამდვილის ქართულის ენით მოუბარ მგოსან, ჩვენ აღმზდელ-გამსპეტაკებელ გუშაგს დღეს დიდის ზეიმით და საერთო მწუხარებით სამარის კარებს ვაცილებთ, მისი მუდამ თავის ერისათვის მღელვარე გულის დასაწყნარებლათ და მშვიდობარე სულის მისაყუჩებლათ. ეს სურათია შარშან (1914 წ.) ზაფხულში გადაღებული ქუთაისში ვ. რუხაძის მიერ გამართულ სალიტერატურო საღამოს გამო, რომელშიაც მოხუცი პოეტი მონაწილეობას იღებდა. ამ სურათში მასთან გვერდით თვით საღამოს გამმართველ-მომპატიჟებელი ახალგაზდა პოეტი ვარ. რუხაძე სდგას.

მეორენაირი სურათი მოხუცი მგოსნისა არის გადაღებული ქუთაისის საოჯახო ბაღში ოცამდე ახალგაზდა მწერლებს შორის, სადაც აკაკი ზის და მას გარშემო ჩამწკრივებული ჰყავს ახალგაზდა მწერლები ევდოშვილის სალიტერატურო საღამოს გამო.

შემდეგ მნახველის ყურადღებას აკაკის სურათების კოლექციაში იპყრობს სტუდენტობის დროინდელი სურათი, რომელიც მას გადაუღია, როცა რუსეთის სატახტო ქალაქ პეტროგრადში ფილოლოგიური ფაკულტეტი დაუმთავრებია და შოთა რუსთველის „ვეფხისტყაოსანი“ ისე შეუსწავლია, შეუთვისებია და მას ისე გაუტაცნია, რომ დიპლომის მისაღები დისერტაცია დაუწერია, მაგრამ რამდენათაც ვიცი ამ დისერტაციის დაცვა მეცნიერების ტაძრის კედლებში აღარ ღირსებია და რატომ ამის მოგონება მის ნაამხანაგრებისათვის მიმინდვია, რადგან ზოგი მათგანი დღეს ცოცხალნი არიან.

ამ დროს (1863 წ.) რუსეთში აკაკი იმერულ ჩოხა-ახალოხშია გამოწყობილი და პირწავარდნილი იმდროინდელი თავადიშვილია.

ეს ის დრო იყო, როცა ჩვენი მომავალი მე-19 ე საუკუნის შოთა რუსთველმა ცივი ქვეყნების სამეცნიერო ტაძარი დაამთავრა და სამშობლოს სამოღვაწეოთ უბრუნდებოდა: სხვა ჩვენ მომავალ მნათობებთან: ი. ჭავჭავაძე, ნ. ნიკოლაძე, ს. მესხი, გ. წერეთელი, ი. მაჩაბელსა და სხ. მათგვარებთან ერთათ. აი ის მნათობნი, რომელნიც საქართველოს მოევლინენ მესამოცე წლებში და დღემდი მას წინსვლისათვის ეკლიან გზას უნათებდენ და უკაფავდენ ბასრი კალმის წვერით.

შემდეგ, გარდა ზემო აღწერილ სურათებისა „იმერეთი“-ს გამოსაფენს ამშვენებენ აკაკის სხვა, მერმინდელი, თუ ადრინდელი სურათები დიდი და პატარეები: 1870, 1873, 1882, 1885, 1890, 1895 წ.წ. აქვე არის სურათი 1913 წ. მუხიანაში მოგზაურობისა, საიუბილეო სურათი ფერადებით ნაკეთები ქართველი ქალის დაფნის გვირგვინით და სხ.

თუთხმეტნაირ სურათებს შორის არის გამოფენილი ფოტოგრაფითი გადაღებული ხელნაწერი პოეტის ლექსისა, რომელიც მას უძღვნია ქ-ნ მარიამ ხელთუფლიშვილისათვის.

კანტორა „იმერეთი“-ს გამგეს სურდა და სურს თავის საგულდაგულოთ ნაგროვები ჩვენი მწერლების სურათები მის მიერ განზრახულ ნახატებიან ჟურნალისათვის. ამ მიზნით იგი დაეძებს აკაკის ბავშობის, შეგირდობის დროის სურათებსაც და ამიტომ მოუწოდებს დაუვიწყარ მგოსნის ნაცნობ-მეგობრებს და ნათესავებს, რომ ვისაც კი მოეძევება ასეთი მისი სურათები ათხოვოს მას რამდენიმე დღით ფოტოგრაფიაში გადასაღებად.

ისო.

თეატრი და ხელოვნება.

—:—

„ჯადოსანი“ — პიესა-ზღაპარი 5 მოქ. კონსტანდრონისა. ბენეფისი გ. არადელ-იმხნელისა. ოთხშაბათი, 28 იანვარი.

რუსის მწერალ ჩირიკოვს აქვს ერთი პიესა—„ჯადოსანი“. აი ეს ნაწარმოები აუღია ბ. ანდრონს და გადმო[illegible]ულებია. გულახდით უნდა ვსთქვათ, რომ ტყუილად გარჯილა. რუსის პიესის სიუჟეტს, რომ სურვილი აღეძრა გადმომკეთებლისთვის, ანალოგიური შინაარსის პიესა შეექმნა ჩვენი ცხოვრებიდან კიდევ ჰო, თორემ, რაც გვაჩვენეს ოთხშაბათს სწორედ გითხრათ არ უდგება ჩვენს ცხოვრებას. წარმოდგენის მაყურებელნი ისე დაიშალენ, რომ ვერ გაიგეს რა უნდოდა ეთქვა ავტორს, ან რად ქვიან პიესას ჯადოსანი. მართალია, უმეტესობა მაყურებლებისა პიესის სახელწოდების ასახსნელად ქ. ჯავახიშვილის მიერ წარმოდგენილ პირს დაემყარებოდა, მაგრამ პიესის სახელწოდება უფრო ფართოა. ყველა ადამიანს აქვს ერთგვარი ჯადო, რომლითაც შეუძლია გავლენა იქონიოს სხვაზე.

ხსენებულ პიესაში ჯადოსანია არა თუ ის დედაბერი, რომელიც დახითხითებს და რაღაც წამლებით ვითომდა საწადელს უსრულებს მეწისქვილესა და ალექსის, არამედ, ნინოც, რომელიც თავის ახალგაზდური მჩქეფარე სისხლით ხიბლავს სოფლის ახალგაზდებს, ქმრებს ართმევს სხვა ქალებს; ჯადოსანია წმ. ეკლესიის წარმომადგენელი — მონაზონი, რომელსაც გონია, რომ ნახშირის კვნეტით და შელოცვით მოარჩენს ავადმყოფს. მე მგონია ცენტრი სიმძიმისა ამ პიესაში სულ სხვაგან არის, ვიდრე ჩვენ დასს გონია. ჯადოსნობა აქ მხოლოდ ერთგვარი მასალაა, ფორმა პიესისათვის, ხოლო დრა-

მის კვანძი მოქმედ პირთა ფსიხიკაშია ჩაქსოვილი.

ნინო, ცოლი ვანოსი (ქ. დავითაშვილი) ეუბნება სასოწარკვეთილი თავის მეგობარ ქალს: „იცი თიკო, მე არც ქალი ვარ, არც ქალწული და არც ქვრივი“. აი, აქ არის დამარხული ტრაგედია ახალგაზდა ქალისა, რომელსაც ყავს მეუღლე, მაგრამ არა ყავს ქმარი. ამ უბედურებას ზედ ერთვის ისიც, რომ ჭარმაგი მამამთილი სქესობრივი გრძნობით აღტყინებული სიცოცხლის უმწარებს თავის რძალს.

თვით ნინოს უყვარს ადრინდელი მისი მოტრფიალე—სოფლის ბიჭი ალექსა. ყველა მათ შორის დგას ლანდი ნინოს ქმრის—ვანოსი, ლანდი იმიტომ, რომ იგი სნეულია, იგი არ არის მამაკაცი, იგი ზედმეტი ბარგია ცხოვრებისათვის. თვით არ შეუძლიან არსებობისათვის ბრძოლა გასწიოს, დაიცვას თავისი თავი და თავის ცოლს ექმროს და სხვას კი უცარავს ხელს. ყველა ხედავს ამას. ყველას უნდა, რომ ეს მიზეზი მოიშოროს. და მაშინ სწორთა შუა დარჩება ბურთი და მოედანი: ვინც გაიმარჯვებს მისი იქნება სიტკბოებაც.

პიესის ასრულების, თუ სხვაგვარი ინტერპრეტაციის წყალობით ჩვენ ვერა ვნახეთ ახალგაზდა, ჯან-ღონით სავსე, მჩქეფარე სისხლით, ცხოვრებას მოწყურებული ნინო. სწორედ ამიტომ ვერც განვიცადეთ ტრაგიზმი მისი ანტიბუნებრივი მდგომარეობისა. მეწისქვილე სიმონა (გ. იშხნელი) ეპიზოდიური, პიესისათვის ზედ-მეტი პირი გამოვიდა. სამაგიეროდ დრამის ცენტრად ვანო (ნ. გვარაძე) გახდა. მაყურებელში, მხოლოდ ის იწვევდა სიბრალულს და ვერ გაიგო მსმენელს ასეთი სიძულვილი დანარჩენებისა ვანოსადმი. ქ. დავითაშვილს ჩემს მიერ დასახული ტიპი რომ მოეცა და ნ. გვარაძეს შესაბრალისი ავადმყოფის ნაცვლად გამოუსადეგარი ადამიანი ეჩვენებინა გაუგებრობა თავიდან აცილებული იქნებოდა. გელოვანი (ალექსა) მხოლოდ ლიტერატურული სახე იყო თავის როლისა, უფრო სალონის არშიყი, ვიდრე სისხლ მოჭარბებული სოფლის ბიჭი.

საერთოდ პიესა კეთილსინდისიერად იყო ასრულებული. ყველას ეტყობოდა ცდა და მხარში დგომა ერთმანეთთან.

დადგმული იყო პიესა, თვით მობენეფისეს მიერ, რადგანაც დასის ოფიციალურმა რეჟისორმა უარი სთქვა ამ პიესის დადგმაზე. პრესამ გვაცნობა ბ. შალიკაშვილი არ რეჟისორობს „დამოუკიდებელ მიზეზთა“ გამო, მაგრამ ვინ არის ისეთი ბალღი, რომ არ იცოდეს, რომ ამ „დამოუკიდებელ მიზეზებს“ უკან ფრიად „დამოკიდებული მიზეზები,“ თუ შეიძლება. ასე ითქვას, იმალება. რამდენადაც ჩვენ ვიცით ბ. შალიკაშვილის მოტივი იყო, ვერ მოხერხდება ჩვენს სცენ[illegible] ამ პიესის დადგმაო, მაგრამ ასე[illegible]ით მხოლოდ ბავშების მოტყუება [illegible]ილება. თუ კი ბ. შალიკაშვილი იმავე სცენაზე და იმავე რესურსებით სდგამს შექსპირს, შილლერს, სოფოკლეს, ევრიპიდეს, გედევანიშვილს, სუმბათაშვილს და მრავალ სხვათა ნაწარმოებს, მაშინ რად არ შეეძლო ანდრონის პიესაც დაედგა? რომ შესაძლებელი იყო ამ პიესის დადგმა მშვენივრად დაამტკიცა ბ. იშხნელმა. ქუთაისის სცენის ყოვლად უვარგის საშვალებებით ისე ხელოვნურად ისარგებლა ბ. იშხნელმა, რომ ჩვენ ამას არ მოველოდით და თვით მუდმივი რეჟისორის მიერ არ გვინახავს სეზონში ასეთი უნარი. პირადი დამოკიდებულება და სიმპატია ანტიპატია ერთია ბატონებო, მოვალეობის ასრულება კი სულ სხვაა. ხელოვანი კი არა, ხელოსანიც არ ვარგა, თუ ის თავის მოვალეობას პირნათლად არ ასრულებს.

აკაკი ფაღავა.

P. S. „ყაჩაღების“ რეცენზია მომავალში დაიბეჭდება და დაგვიანების მიზეზიც მაშინ იქნება დასახელებული. **ა. ფ.**

P. S. „ვენეციელი ვაჭრის“ რეცენზიას („იმერეთი“ № 19) აკლია შემდეგი: ქ. მდივანს ნაკლები ბრალი მიუძღვის, რადგანაც რეჟისორს თითქმის სულ ამოუშლია მისი როლი. ბ. ციციშვილს, დასახელებულ სურათის გარდა შეეძლო ენახა ვენეციელი დოჟის ნიკოლო და-პონტეს სურათი, ნახატი გამოჩენილი ვენეციელი მხატვარი ტინტორენტოსი (Jacopo Tontoretto) (მოთავსებულია იქვე, სადაც სხვა, რეცენზიაში დასახელებული სურათები).

თუ რამდენათ იცნობს საერთოდ ჩვენი მსახიობი პიესას, რომელშიაც თამაშობს და კერძოთ ბ. მურუსიძე „ვენეციელ ვაჭარს“ იქიდან სჩანს, რომ მსახიობი ტყვიის კოლოფის ზედ-წარწერას ოქროს ყუთზე კი ხულობდა. ეს მოვლენა იმასაც გვეუბნება, რომ მსახიობი, მექანიკურად, როგორც აპარატი იმეორებს ავტორის სიტყვებს სუფლიორის კარნახით, თორემ აზრი ამ სიტყვების არ ესმის და განცდა ხომ ზედმეტია და ზედმეტი. **ა. ფ.**

წერილი საჩხერიდან.

თუმც ამ უმაგალითო ბრძოლამ,

ყოველივე ჩვენი აზრი და გონება თავისკენ ძალა უნებურად მიიპყრო, მაგრამ ჩემი აზრით, ამავე დროს ქართველებისთვის ყურადღებას მოკლებული არ იქნება საუბარი ჩვენ სოფელზე.

დიახ, სოფელზე, რადგანაც ჩვენი წმიდათა-წმიდა დღეს მხოლოდ სოფელშია..

მხოლოდ იქ შეუნახავს თავისი სპეტაკი სახე ჩვენ ეროვნულ სიმდიდრეს... და თუ ახლა ის ჩვენ ხელიდან გამოგვეცალა, მაშინ უსათუოთ ჩვენი ეროვნული საძირკველიც შეირყევა...

დღეს თუ რომელიმე გულ-შემატკივარ ქართველს კვლავ აქვს იმედი საქართველოს აღორძინების, უეჭველია, რომ ის საქართველოს ხსნის წყაროს ჩვენი სოფლიდან მოელის.

დღეს, როცა ამ უმაგლითო ბრძოლის მსვლელობამ საზოგადოთ ყველა გამოაფხიზლა და საყოველთაო ფერხულში ჩააბა, ჩვენ სოფელს კვლავ სძინავს... სძინავს სოფელს და, მაშასადამე, დაყუჩებულია ჩვენი არსებობის უმთავრესი ძარღვი.

თუმცა შეიძლება მთელ საქართველოში მოიძებნოს ორი თუ სამი სოფელი, რომელიც ასცდენია ას საერთო ძილს, მაგრამ ეს მხოლოდ წვეთია ზღვაში...

ამ ზამთარში ჩემმა ბედმა მე საჩხერეში გადმომისროლა და პირდაპირ დამანახა და მაგრძნობინა საჩხერლების ძილი... ძილი, რომელსაც შეუპყრია ყველა:—ნასწავლი და უსწავლელი.

წარმოიდგინეთ საჩხერეს დაბათა შორის საპატიო ადგილი აქვს დათმობილი ჲ კულტურულ ადგილადაც ითვლება, მაგრამ ვნახოთ თუ რამდენათ ამართლებს საჩხერე ოდესღაც მოპოებულ სახელს. .

ჩემი დაკვირვებით და წარმოდგენით მე-20 საუკუნეში რომელიმე სოფლის ან დაბის კულტურა უსათუოთ უნდა გამოიხატებოდეს მის კულტურულ დაწესებულებაში, როგორიც მაგალითად—სამკითხველო, თეატრი, კოოპერატიული დაწესებულება და სხვ. მაგრამ ვერც ერთს ზემოხსენებულ დაწეწებულებებს ჩვენ საჩხერეში ვერა ვხედავთ...

თუმც აქ კარგა ხანია არსებობს სამკითხველო, მაგრამ სულ მუდამ ავათმყოფობას ერთხელ სიკვდილი სჯობია... ზოგიერთ აქაურებს მისი სიცოცხლის დღენი ახლავე თითებზე აქვს ჩამოთვლილი.

რაც შეეხება ჟურნალ-გაზეთებს, სამკითხველოს, მხოლოდ „ზაკავ. რეჩი“ ჲ „სახალხო ფურცელი“ მოსდის სხვა გაზეთის №№ ბიბლიოთეკის მაგიდაზე ხან არის და ხან არა.

მე მითხრეს, რომ სამკითხველოს აქვს გამოწერილი აგრეთვე: „ახალი აზრი“, „იმერეთი“, „თემი“, „ახალი ივერია“ და „რუსკ. სლოვო“ მაგრამ ამ გაზეთის ნომრები მე ხელში ალალბედზე ჩამვარდნია. მაგალითად ერთი თვის განმავლობაში მხოლოდ 2 ნომერი ჩამივარდა ხელში „იმერეთის“. ეს იყო და ეს... თუ გაზეთი გამოუწერიათ სამკითხველოსთვის, ნეტავ სად უნდა იყოს ის თუ არა სამკითხველოში?..

თუმც ხანდახან სამკითხველოს გამგე სჩივის, რომ ვინმე უპატიოსნო პირი ჟურნალ გაზეთებს იპარავსო, რასაკვირველია, ეს გასამართლებელი საბუთი არაა; ვოველთვის შეიძლება ამის მოგვარება, თუ მოწადინება იქნება.

რაც შეეხება გაზეთების გავრცელებას საჩხერეში ესეც არაა სასურველ ნიადაგზე დაყენებული, როგორც უნდა იყოს. აქ მხოლოდ მარქსისტული „ახალი აზრი“ „შადრევანი“ და „შრომა“ იყიდება.

თეატრი და კოოპერატიული დაწესებულება საჩხერისთვის ჯერ კიდევ აკრძალულია. ნეტავ როდის ეღირსებიან?..

მე შარშანწინ ერთს ღამეს ვიყავი დაბა ხონში და თავს ისე ვგრძნობდი, როგორც ქუთაისში; მიუხედავათ იმისა, რომ ქუთაისში 60 ათასი მცხოვრებია და ხონში კი მხოლოდ 7 ათასი.

მერე რა რიგ ლამაზათ მოუწყვიათ და მოურთავთ ამ ერთს მუჭა ხალხს ეს დაბა. რა გინდა რომ შიგ არ იყოს:—ეტლები, სამკითხველო, პროჟეკტორი, კოოპერატიული დაწესებულება და სხვ.

სასწავლებლის მხრით ხომ ცხადია, რომ ხონი მაღლე ქუთაისს წინ გაასწრებს. „უნივერსიტეტი არა გვაქვს, თორემ სხვა ხონში ყველაფერი გვაქვსო“ მითხრა ერთმა ხონელმა. და აბა შეადარეთ ხონი და საჩხერე ერთმანეთს. ხომ საჩხერეშიაც 7 ათასი მცხოვრებელი ითვლება.

ხონში სიცოცხლე და აქ კი ძილი. აქ რომ დაღამდება, შემდეგ ქუჩაში ვერ გახვალთ, ტალახისა და სიბნელის გამო. და თუ გაჭირვებამ გამოგიყვანა ქუჩაში და თან ფარანი არა გაქვს, მაშინ შენი სადმე გადაჩეხვა უზრუნველყოფილია.

ეტლი აქ მხოლოდ ორია და ისიც მუდამ აქაურ თავადებს ყავთ „დაზანიატებული“. რაც შეეხება სანოვაგეს, აქ ძლიერ ცოტაა. პური გაძვირებულია. შაქარი გირვანქა 5 შაურათ ფასობს, მაგრამ ახლა ისიც გამოილია.

საკვირველია, რატომ ამას ყურადღებას არ აქცევს საჩხერის მართველობა და და არ ზრუნავს მისი მცხოვრების საკეთილდღეოთ... იმათი კეთილდღეობა, ხომ იგივე მათი კეთილდღეობაა?..

რაც შეეხება ღვინის სმას და ქეიფს, მასში საჩხერეს და მის ახლო მახლო სოფლებს პირველი პრიზი ერგებათ.

„ვინც რა უნდა სთქვას, წისქვილმა კი ფქვას“-ო, იძახიან მოქეიფენი და ქეიფობენ. საკვირველია, რატომ არაფერ ზომებს არ მიიღებს საჩხერის მართველობა ასეთი ლოთობის წინაღმდეგ.

მაგრამ სძინავთ საჩხერის მამებს და მათ ნანინას ნელი „სულთათანით“ მოქეიფე ახალგაზდობა უმღერს.

გული გტკივა როცა ხედავ ჩვენი სოფლის ძილს და ფიქრთა მორევიდან შენს თავს ეკითხები: „როდემდის ძილი, როდემდის!.. ნუ თუ არ არის ხანა გამოღვიძების?“

მიხეილ საირხელი.

ნარევი.

ძაღლები გერმანიის ჯარში.

გერმანიის ჯარში ძაღლებისაც კი გაუჩინეს საქმე.

ძაღლები დაყოფილია 6 ჯგუფათ შესაფერ ფუნქციების შესასრულებლათ.

პოლიცეიჰუნდი—მძებარის სამსახურს ასრულებს, უმთავრესათ უკანიდან მოპარვით.

სანიტეჰიცუნდი—ასრულებს ს[illegible]რის მოვალეობას. თითო პოლკის [illegible]იტარულ როტას ოთხი გაწვრთნილი ძაღლი ჰყავს, რომლებიც დაჭრილებს ეძებენ ჩირგვებთან და თხრილებში.

ცუსტუნდი—ამ სახელით აღნიშნულია „ნიჭიერი“ ძაღლები, რომელთაც ევალებათ კვალდაკვალ მტრის მზვერავ რაზმის მოძებნა.

პოსტ[illegible]იჰუნდი—ფოსტის ძაღლია, რომელსაც წერილების მიტან-მოტანა ევალება მტრის ცეცხლის ქვეშ.

ვახტჰუნდი—ეს არის დარაჯი ძაღლი, რომელიც შორიახლოს დამალულია და მტრის მოახლოებას თვალ ყურს ადევნებს. თუ საეჭვო ალღო აუღო მტერს არ იყეფება, მხოლოდ მირბის თავისიანებთან.

ბეილეიტჰუნდი—პატრულებისა და პატარა რაზმების გამცილებელი ძაღლია დაზვერვის დროს.

შესანიშნავათ არის დაყენებული „ძაღლების სამსახური“ მსროლელთა ბატალიონებში. თითო ბატალიონს 10 ძაღლი ჰყავს.

ძაღლების დანაკლისი, როგორც ჯარის კაცებისა ისე ცხენებისა—რეზერვებიდან ივსება.

გერმანიაში საგანგებოთ ძაღლების გასაწვრთნათ სამი სკოლა არსებობს, რომელიც სამხედრო უწყებას ექვემდებარება.

სამხედრო ძაღლები—მეტ ნაწილათ, მეცხვარის ძაღლების ჯიშისა არიან. გარდა ამისა ჯარში მონაწილეობას იღებენ გერმანიის „დობერმანპინჩერისა“ და ინგლისის „აირედელ ტერიერის“ ჯიშის ძაღლები.

მატარებელთა მიმოსვლა.
(დრო ნაჩვენებია ქუთაისის საათით).

ქუთაისში მოდის:

თფილისიდან	5 ს. 50 წ. დილ.
	11 ს. 30 წ. ღამ.
ბათომიდან	10 ს. 5 წ. დილ.
	2 ს. 23 წ. ღამ.
ფოთიდან	10 ს. 30 წ. დილ.

ქუთაისიდან გადის:

თფილისში	7 ს. [illegible]
	1 ს. 7 წ. ღამ.
ბათომში	10 ს. [illegible]
	4 ს. 27 წ. დილ.
ფოთში	4 ს. 14 წ. დღ.

თ. ა. მთავრიშვილის და ამხ. წიგნის მაღაზიის საკუთარი გამოცემანი.

1) ნ. ნიკოლაძე. მამულის სიყვარული და მსახურება. . 20 კაპ.
2) დ. კარიჭაშვილი. ხუცური ანბანი, მეორე გამოც. . 20 კაპ.
3) მღ. პ. ცქიტიშვილი. ლოცვანი, პირველდაწყებითი შკოლებისათვის ფ. 10 კ., ყდით . . 15 კაპ.
4) ქართ. მოძრავი ანბ. ქაღ. 10 კაპ.
„ იგივე, კარდონზე გაკრული 25 კაპ.
„ იგივე, ორ და სამ-კომპლექ. 50 კაპ.
5) ს. ყიფიანი. შაქარას ნაამბ. 3 კაპ.
6) Архим. Несторъ. Учебникъ Закона Божія . . 20 კაპ.
7) ს. გორგაძე. საქართვ. ისტორია ნ. I ისტორიული ქარტით., მეორე გამოცემა . . . 35 კაპ.

აქვე იმყოფება საწყობი შემდეგი წიგნებისა.

1) გუთანი, ოჯახსა და შკოლებში საკით. წიგ. შედ. ი. ოცხელისა. თ. მთავრიშვილისა ს. და ყიფ. მიერ, სურ., მესამე გამ., ყდით 85 კ.
2) ს. ხუნდაძე. ქარ. გრამატიკა პირველდაწყ. შკოლებ. ყდით . 20 კ.
3) ს. რობაქიძე. სამშობლოს აღწერა, საქართ. გეოგრაფიის სახელმძღვანელო, ყდით . 50 კ.
4) არქ. ნესტორი (ყუბანეიშვილი,) პირველდაწყებ. დარიგება სჯულის სწავლებაზე . 30 კ.
5) ა. ხახანაშვილი. ბატონ-ყმობა საქართველოში . 50 კ.
6) კ. აბაშიძე. ეტიუდები მე XIX ს. ქ. ლიტერატურის შესახებ. ტ. I. 70 კ.
7) მისივე. იგივე. ტ. II.. 70 კ.
8) ი. შექსპირი. ოტელო, ჰამლეტი და მეფე ციმბელინი ყრმათათვის ნათარგმნი ს. ყიფიანისა . 20 კ.
9) მღ. ა. გერსამია. ლოცვანი, ფ. 10 კ., ყდით . . 15 კ.
10) ა. ჭიჭინაძე. პირველდაწყ. ცოდნა გეოგრაფიისა ფ. 50 კ., ყ. 60 კ.
11) ნ. ნიკოლაძე. ჩემპოლიტ. 10 კ.

რუსული ჲ ქართული კატალოგები მსურველთ უფასოთ ეგზავნებათ.

ქ უ თ ა ი ს შ ი

ვაჭრობა-მრეწველობის სამინისტროს უწყებაში მყოფი საბუღალ. კურსები

გ. გ. ბიბინეიშვილისა.

1915 წლის იანვრიდან კურსებზე იხსნება მეორე—პარალელური განყოფილება. კურსებზე მსმენელები მიიღება ოთხი კლასის მოწმობით, ანუ შესაფერი გამოცდის შემდეგ რუსულსა და ანგარიშში. **ქ უ რ ს ი ა თ თ ვ ი ა ნ ი ა.**

ს წ ა ვ ლ ი ს ფ უ ლ ი ა ს ი მ ა ნ.

თხოვნები მიიღება კურსების კანცელარიაში (თფილისის ქუჩა).

კურსების გამგე **გ. გ. ბიბინეიშვილი.** თ.

ფოთის ახალ მაღაზიაში „უ ნ ი ვ ე რ ს ა ლ“

ქარვასლის ქუჩაზე, პროვოდნიკის პირდაპირ

მაღაზიაში **ი ყ ი დ ე ბ ა** მაღაზიაში

უკანასკნელ მოდების, გალანტერეიის, შლიაპებისა და ხელსაწარმოების საქონლები:

სხვა და სხვა კრუჟოვა, ტილოები, ვსტავკები, საყელოები, აგრამანტები, ფოლაქები, ვიშივკები, ცხვირსახოცები, ჩულქები, ფუფაიკები, ხელთათმანები, კაცის პერანგები და საყელოები, კორსეთები, ხალათები, იუბკები, ქალების, ბავშებისა და მოწაფეების შლიაპები და ბევრი სხვა საქონელი.

რადგანაც დუქანში ბევრი ადგილი აღარ გვაქვს ქალების შლიაპებზე და შეკერილ საქონელზე ფაბრიკის ფასი. **დ ა კ ლ ე ბ უ ლ ი ა 50%.**

პატივისცემით აინბინდერი. თ.

ვაუწყებთ პატი[illegible]ემულ მყიდველებს, რომ მე გავეყარე [illegible] ს. **ტერკის ფი[illegible]მას** გავუხსენი [illegible]ტუმრო „ლონდონის პირდაპირ.

საკუთარი მაღაზია;

ჩემი დიდიხნის გამოცდილება და ცოდნა შემძლებას მაძლევს სხვა ფირმებზე უფრო იაფად გავყიდო და სინიდისიერათაც შევასრულო ყოველნაირი სამუშაო, რაშიც პირადათ დარწმუნდება მყიდველი.

მისამ. წერილ. და დეპეშ. **ქუთაისი. აბრამ ტერკი.**

კალიგრაფიის (ლამაზი და ჩქარი წერის) **კურსები.**

(ნებადართულია მთავრობისაგან)

ვ უ ს წ ო რ ი ე ბ წერისხელს და აგრეთვე ვასწავლი პირისპირ და დაუსწრებლათაც: კალიგრაფიას, ჩქარ წერას, ვინიეტებით წერას რონდშრიფტს, გოტიურ-წერას და შტაილშრიფტს ლამაზ მხატრობიანს; აგრეთვე ვამზადებ კალიგრაფიის მასწავლებლობისათვის.—სამსახურში შესასვლელათ, ვასწავლი საკანტორო კომერციულ ჩქარ-წერას და ყოველგვარს აუცილებელ ნიმუშს, წესრიგსა ჲ შრიფტს.—სულ უსწავლელს 15 გაკვეთ. ვასწავლი ლამაზ წერას და ნაწერების წაკითხვას; აგრეთვე ვკისრულობ

ადრესების, დიპლომების და ხელმწიფის

თუ საზოგადოთ უმაღლეს პირთა სახელზე თხოვნების წერას.—კალიგრაფიის კურსებზე შემოსვლა ორივე სქესის ყოველი ასაკის პირებს შეუძლიათ, 8 წლიდან დაწყებული, ვიდრე ღრმა სიბერემდი. საღამოის კურსები 4 საათ. 9-მდი.

კალიგრაფიის მასწავლებელი **ი ვ. მ ი ხ. ც ი ნ ც ა ძ ე.** კაზაკოვის ქუჩა., სახლი 13.

მიიღება **1915** წ. პირველ იანვრიდან ხელის მოწერა სამეცნიერო, სალიტერატურო და საპოლიტიკო ჟურნალ

„პ ა ნ თ ი ა დ ი“-ზე

რომელიც გამოვა ორკვირაში ერთხელ ხომლელის ხელმძღვანელობით.

წლიურათ ჟურნალი ეღირება 4 მ. 60 კ., ნახევარი წლით 2 მ. 30 კ. სამი თვით 1 მ. 15 კ., თვიურათ 50 კ., თითო ნუმერი ახაზათ.

წლიურ ხელის მომწერლებს ფულის გადახდა ნაწილ-ნაწილადაც შეუძლიათ: ხელის მოწერის დროს—2 მან 60 კ., პირველ აპრილს—1 მან. და პირველ ივნისს—1 მან.

ქუთაისში ხელის მოწერა მიიღება: ისიდორე კვიცარიძესთან, თომა მთავრიშვილთან და ძმ. ოცხელების წიგნის მაღაზიაში, თფილისში: წ. კ. გ. საზ. მდივანთან, ბაქოში: ქართული სკოლის გამგე მეთოდე კაკაბაძესთან, ფოთში: კოწია გამყრელიძესთან, ბათომში: ხოსიკო მდივანთან, სოხუმში: ანთიმოზ ჯუღელთან და გაგრაში: თ. ის. მერაბ. დორქიფანიძესთან.

ფული უნდა გამოიგზავნოს ამ მისამართით: Кутаисъ. Роману Спирид. Панцхава

[illegible] ქუთაისში. რედაქტორ-გამომცემელი ი. თ. ცინცაძე.